

בְּעֶזְרַת הַשָּׁמַיִם יִתְבָּרַךְ

סֵפֶר

קִב הַיִּלְשָׁר

הַשָּׁלֵם - בְּלִשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

סֵפֶר נֶחֱמָד לַתּוֹעֵלַת הַנֶּפֶשׁ וְגוֹף וְנִשְׁמָה

מְחַלֵּק לְפִי פְרָשִׁיּוֹת הַשָּׁבוּעַ

חֵלֶק רֵאשׁוֹן

בְּרֵאשִׁית - שְׁמוֹת

מֵה שְׁחֵבֵר חֵבֵב הַגְּדוֹל הַצַּדִּיק וּמַקְבֵּל,

בְּקִי בְּחֻמּוֹת וְסוּדוֹת הַתּוֹרָה, מוֹכִיחַ וּבֶעַל-מוֹפֵת

מוֹהַר"ר צְבִי הִירֵשׁ קֵאִיִּדְנָאוּעֵר זְצוּק"ל

מִקְהֵילַת פְּרֵאנְקֶפּוּרְט דִּמְיִין

וְצֵא לְאוֹר מִחֲדָשׁ שְׁנַת תַּשְׁס"א לַפ"ק

הַסֵּפֶר נִדְרָם לְזִכְרוֹת אֶת הַרְבֵּים
וְנֶחֱלַק בְּחֵנֶם לְכָל דוֹרֵשׁ וּמְבַקֵּשׁ

הַרְשוּת נְתוּנָה לְכָל מִי שֶׁבְּרָצוֹנוֹ לְהַדְפִּיס קְטָעִים מִסֵּפֶר זֶה אוֹ כָּל הַסֵּפֶר
בְּכָל לִשׁוֹן שֶׁהוּא בְּכָל מְדִינָה וּמְדִינָה, כְּדֵי לְהַרְבּוֹת תּוֹרָה וַיִּרְאֵת שְׁמַיִם
בְּעוֹלָם וּלְעוֹרֵר לְבוֹת אֲחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְתִשְׁבּוּחַ שְׁלִימָה.

בְּעֹנֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

סֵפֶר

קִב הַיֵּשֶׁר

וְהוּא סֵפֶר נְחֻמָּד לְתוֹעֵלַת הַנֶּפֶשׁ וְגוּף וּנְשָׁמָה,
וְכָל הַהוֹגָה בּוֹ מְזַמֵּם יְמִימָה, לְעִבּוֹד בּוֹרְאוֹ לְבוֹ
הַיָּה בְּרַח פְּתֻמָּה, וּבּוֹ ק"ב פְּרָקִים וּמַהוּת
הַסֵּפֶר תִּמְצָא בְּהַקְדַּמַּת הַסֵּפֶר, אִמְרֵי שֵׁפֶר, הֵן
בְּפֶשֶׁטִים טוֹבִים וּבְמִשְׁלִים וּמְלִיצָה, כָּל הַרוֹאֶה
אוֹתָם יִשְׂמַח בְּשִׂמְחָה וְדִיצָה

חֲבָרוּ חֵד זְעִירָא דָּמֵן חֲבַרְיָא ה"ה הָאֵלּוּף
הַתּוֹרְנֵי מוֹהַר"ר צְבִי הַיֵּשֶׁ בֶּן הַרְבֵּ הַגָּאוֹן
הַמְּפָרָסִם בְּעַל מַחְבֵּר בְּרַפְת הַזֵּבַח וְסֵפֶר בְּרַפְת
שְׁמוּאֵל וְסֵפֶר תִּפְאֶרֶת שְׁמוּאֵל וְסֵפֶר אֶמוּנַת
שְׁמוּאֵל, כְּבוֹד הַרְבֵּ הַמְּנוּחַ מוֹהַר"ר אֶהֱרֹן
שְׁמוּאֵל קֵאִידְנֹור ז"ל אֲשֶׁר אֹר תּוֹרַתוֹ
הֵיטָה זּוֹרַחַת בְּקַהֲלָה קְדוּשָׁה פְּרַאנְקְפוּרְט
דְּמִיין וּבְקַהֲלָה קְדוּשָׁה קְרַאקָא, יְכוֹנְנָה עֲלֵיוֹן
אָמֵן.

נִדְפַס פֶּה ק"ק וְרַנְקֵבוּרְט דְּמִיין

לְסִדְרֵי הַשְּׂקִיפָה מִמְעוֹן קְדוֹשׁ מִן הַשָּׁמַיִם
וּבְרַךְ אֶת עַמְךָ אֶת יִשְׂרָאֵל - תְּסִיָּה לְפִי"ק

[נוֹסַח דֵּף הַשַּׁעַר שֶׁל הַמַּהְדוּרָה שֶׁהַדְּפִיס רַבִּינוּ הַמַּחְבֵּר זְצוּק"ל]

המהדורא החדשה הזה יצא לאור
 בעזרת השם יתברך שמו
 חודש טבת - שנת תשס"ג לפ"ק
 הקדמת המוציא לאור - מעלות הספר,
 פרקי תולדות קצרים של מחבר הספר -
 ומעלת למוד ספרי מוסר בכל יום,
 תמצא הכל בתחלת חלק שני

* * *

הספר קב הישר נחלק ונסדר

לפי סדר פרשיות התורה לכל השנה
 כדי שיוכלו ללמוד הספר הזה
 מדי שבוע בשבוע, שני פרקים לשבוע
 ראה לוח מפרט מעבר לדף

הדפסנו אותו בפארמאט קטן, כדי שכל
 אחד יוכל להחזיקו בביט השלית או
 התפליו שלו, וכך יוכל להשלים חקו מיד
 אחר התפלה מדי יום ביזמו.

לוח לפי סדר הפרשיות של כל השנה

פָּרָק נג-נד	תּוֹרִיעַ	.27
פָּרָק נה-נו	מְצוּרַע	.28
פָּרָק נז-נח	אֲחֵרִי	.29
פָּרָק נט-ס	קְדוּשִׁים	.30
פָּרָק סא-סב	אָמור	.31
פָּרָק סג-סד	בְּהַר	.32
פָּרָק סה-סו	בְּהַקּוֹתֵי	.33

סדר במדבר

פָּרָק סז-סח	בַּמִּדְבָּר	.34
פָּרָק סט-ע	נִשְׂא	.35
פָּרָק עא-עב	בְּהַעֲלוֹתֶיךָ	.36
פָּרָק עג-עד	שָׁלַח	.37
פָּרָק עה-עו	קָרַח	.38
פָּרָק עז-עח	הַקָּת	.39
פָּרָק עט-פ	בָּלַק	.40
פָּרָק פא-פב	פְּנִחָם	.41
פָּרָק פג	מִטּוֹת	.42
פָּרָק פד	מִסְעֵי	.43

סדר דברים

פָּרָק פה-פו	דְּבָרִים	.44
פָּרָק פז-פח	וְאֵתְחַנֶּן	.45
פָּרָק פט-צ	עֶקֶב	.46
פָּרָק צא-צב	רָאָה	.47
פָּרָק צג-צד	שׁוֹפְטִים	.48
פָּרָק צה-צו	תִּצְא	.49
פָּרָק צז-צח	תָּבֵא	.50
פָּרָק צט	נִצְבִים	.51
פָּרָק ק	וַיֵּלֶךְ	.52
פָּרָק קא	תְּאֵזְבוּ	.53
פָּרָק קב	בְּרַכָּה	.54

סדר בראשית

פָּרָק א-ב	בְּרֵאשִׁית	.1
פָּרָק ג-ד	נֹחַ	.2
פָּרָק ה-ו	לֵךְ-לֵךְ	.3
פָּרָק ז-ח	וַיֵּרָא	.4
פָּרָק ט-י	תֵּי-שָׂרָה	.5
פָּרָק יא-יב	תּוֹלְדוֹת	.6
פָּרָק יג-יד	וַיֵּצֵא	.7
פָּרָק טו-טז	וַיִּשְׁלַח	.8
פָּרָק יז-יח	וַיֵּשֶׁב	.9
פָּרָק יט-כ	מִקְץ	.10
פָּרָק כא-כב	וַיִּנְשֵׂא	.11
פָּרָק כג-כד	וַיְחִי	.12

סדר שמות

פָּרָק כה-כו	שְׁמוֹת	.13
פָּרָק כז-כח	וַיֵּרָא	.14
פָּרָק כט-ל	בֵּא	.15
פָּרָק לא-לב	בְּשַׁלַּח	.16
פָּרָק לג-לד	וַיִּתְרוּ	.17
פָּרָק לה-לו	מִשְׁפָּטִים	.18
פָּרָק לז-לח	תְּרוּמָה	.19
פָּרָק לט-מ	תְּצַוָּה	.20
פָּרָק מא-מב	כִּי-תִשָּׂא	.21
פָּרָק מג-מד	וַיִּקְהַל	.22
פָּרָק מה-מו	פְּקוּדֵי	.23

סדר ויקרא

פָּרָק מז-מח	וַיִּקְרָא	.24
פָּרָק מט-נ	צו	.25
פָּרָק נא-נב	שְׁמִינִי	.26

בעזרת השם יתברך שמו

הקדמת המחבר

"וְאֶתְחַנֵּן אֶל ה'" (דברים ג, כג).
 אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנוּם לְבָרָכָה
 (דברים רבה יא, י), שְׁמֹשָׁה רַבֵּנוּ
 עָלֵינוּ הַשָּׁלוֹם הַתְּפִלָּל חֲמֵשׁ מֵאוֹת
 וְחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה תְּפִלוֹת - כְּמִנִּין
 "וְאֶתְחַנֵּן" - עַל שֶׁבִקֵּשׁ לְכַנוּס
 לָאָרֶץ.

גַּם אֲנִי מִזְקֵנִים אֶתְבוֹנֵן, וְאֶשְׁפֹּד
 שִׁיחֵי לִפְנֵי הָאֵל הָעוֹנָה אוֹתִי בְיוֹם
 צָרְתִי, בְּחֲמֵשׁ מֵאוֹת וְחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה
 תְּפִלוֹת כְּמִנִּין שָׁמַי הַחוּל הִירָשׁ
 שֶׁהוּא גַמְטְרִיא חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְחֲמֵשׁ
 עֶשְׂרֵה: ה', נַחֲנִי בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל - כְּמִנִּין
 "וְאֶתְחַנֵּן". בְּתַחֲנוּנִים יִדְבֵּר רֵשׁ לִפְנֵי
 כָּל יוֹדְעֵי דַת וְדִין, הַיּוֹשְׁבִים עַל
 מִדִּין, שִׁיְהִיו לְרָצוֹן אֲמָרֵי פִי, בְּחַבּוּר
 קֹדֶשׁ זֶה שָׂאִין בּוֹ דְבוּר דּוֹפִי.

וְקִרְאתִי שֵׁם הַסֵּפֶר "קֵב הַיִּשְׂרָאֵל" עַל
שֵׁם שְׁנֵי טַעֲמִים נְכוֹנִים וְהַגּוֹנִים:

טַעַם הָרֵאשׁוֹן, שֶׁפֶתַבְתִּי וְהִצַּגְתִּי
לְפָנֶיךָ ק"ב פְּרָקִים, כְּמִנִּין שְׁמִי
הַקִּדְשׁ, שֶׁהוּא צְבִי, גִּימְטְרִיא כְּמִנִּין
"קֵב הַיִּשְׂרָאֵל" - הוּא בְּהַפּוֹךְ אֶתְּוֹן
כְּשֵׁמִי הַחוּל הִירֶשׁ - אוֹתִיּוֹת דָּדִין
כְּאוֹתִיּוֹת דָּדִין. וְטַעַם הַשְּׁנִי הוּא
שֶׁקִּרְאתִי "קֵב הַיִּשְׂרָאֵל" זֶה הַסֵּפֶר,
שֶׁהוּא קֵב וְנָקִי כִּפְסֻלַּת הַמְּנַפֵּה
בְּשִׁלְשָׁה עֶשֶׂר מִיַּיִן נֶפֶה, וּמִיִּשְׂרָאֵל לֵב
הָאָדָם וְלֵב הָעֵקֶם לֵילֶךְ בְּתַמִּימוֹת
בְּדַרְכֵי ה', אֲשֶׁר צְדִיקִים יִלְכוּ בָּהּ.
וְיִרְאוּ צְדִיקִים וְיִשְׁמְחוּ בְּרֵאוֹתָם
אוֹר וְתוֹעֵלַת גְּדוֹל, שֶׁהוּא תוֹכַחַת
מְגַלָּה וְאַהֲבָה נִסְתָּרָה, הֵן עַל דֶּרֶךְ
פְּשֻׁט וְדֶרֶךְ מֶשֶׁל וּמְלִיצָה, דְּבָרִים
הַמְתִּישְׁבִים עַל הַלֵּב וּמוֹשְׁכִין לְבוֹ
שֶׁל אָדָם בְּרֵאוֹת בְּרוּרוֹת מִסֵּפֶר

הַזֹּהֵר וּמִשְׁאֵר מֵאֲמָרֵי רַבּוֹתֵינוּ
זְכוֹנָם לְבִרְכָה.

וְחִבְרַתִּי זֶה הַסֵּפֶר לֹא לְהִתְפָּאֵר
בּוֹ וְלִטּוֹל עֵטְרָה לְעַצְמִי, רַק פּוֹנֵתִי
בִּימֵי עֲנִי וּמְרוּדֵי לִתֵּן מְרוֹגוֹעַ לְנַפְשִׁי
לְזִכּוֹת בּוֹ אֶת הַרְבִּים, וְזִכּוֹת הַרְבִּים
יִהְיוּ תְלוּיִן בִּי. וּבּוֹדָאֵי יִפְקָחוּ עֵינֵי
הָעֵבְרִיִּים, אֲשֶׁר יִשְׁקִיפוּ בְּהִשְׁקֶפֶת
הָעֵין – עֵינָא פְּקִיחָא – בּוֹדָאֵי יַעֲלִזוּ
וְיִגִּילוּ, וְלֹא יִמוּשׁ סֵפֶר הַזֶּה מִפִּיהֶם
וּמִפִּי זְרַעֵיהֶם.

וּכְהִיּוֹם זָפְנֵי ה' שֶׁתְּפַלְתִּי עוֹשֶׂה
מְחֻצָּה, שֶׁהִבֵּאתִי מִחֻצֵי הַסֵּפֶר,
שֶׁהוּא חֶלֶק רֵאשׁוֹן לְבֵית הַדְּפוּס,
כְּאֲשֶׁר עֵינֵיכֶם רוֹאוֹת. עַל כֵּן אֲמַרְתִּי
בְּמָה אֶכֶף לְאֱלוֹקֵי מְרוֹם וּבְמָה
אֶרְצֶה אוֹתוֹ בְּרַבּוּת אֱלֹפֵי נַחֲלִי
שָׁמֶן עַל כָּל הַטּוֹבוֹת אֲשֶׁר גִּמְלָנִי,
מֵאֲפֵלָה לְאוֹרָה הוֹצִיאָנִי, מִמּוֹת
לְחַיִּים וּמִכּוֹר הַבְּרָזֶל הַצִּילָנִי, בְּאֲשֶׁר

שָׂרְבִים קָמוּ עָלַי לְבַלְעֵנִי, חָנָם אֵין
 כָּסֶף בַּלֹּא פְסוּפָא יִצְאוּנִי,
 וְהַמְחַבְּלִים חוּבְלִין וְכַכְסֵּלָא לְעוּגִיא
 עֲטְרוּנִי, וּמָאָה גְלָבִין הַכּוּנִי פְצֵעוּנִי.
 אַתָּה ה' דוֹן מִשְׁפָּטִי וְדִינִי, כִּי נִשְׂאוּ
 רְדִידֵי מֵעָלַי וּמַחְמַד עֵינַי, וְכִסְפֵי
 וְזָהָבִי וּמִטְמוּנִי, וְכַבֵּעַל הַשּׁוֹר נָקִי
 מִנְכָּסֵי יִצְאוּנִי, וּנְשִׁכוּנִי פְנַחֵשׁ
 וְצַפְעוּנִי. שְׁלוֹ הֵייתִי יוֹשֵׁב בְּבֵיתִי
 וּבְעָלֵי קֶרְנִים דְּחָפוּנִי, הִמָּה בְּעָלֵי
 זְרוּעַ אֲשֶׁר אֵין לָהֶם שֵׁר וּמוֹשֵׁל
 סָבְבוּנִי, אִמְרַתִּי שִׁשְׁחָה לְעֶפְרַיִם נַפְשִׁי
 אֲדַ חֶסֶד אֵל עֲזָרְנִי.

אֲזִ נְדוּר נְדַרְתִּי בְיוֹם צַרְתִּי
 בְּשִׁבְרוֹן מְתָנִים בְּדַמְעוֹת עֵינַי,
 לְקִיָּם בְּעֲצָמַי מֵאֵן דְּבִישׁ לִיָּה בְּהֵאֵי
 מְתָא לִיזִיל לְמִתָּא אַחֲרִיתִי (בְּבֵא
 מְצִיעָא עֵה), כִּד סְלִיקוּ לִי עַל רַעִיוּנִי,
 לְעִזְבַּ אֶרֶץ מוֹלַדְתִּי וְנַחֲלַת אֲבוֹתַי
 לְתַקַּע אֶהְלִי אֶפְדָּנִי בֵּית חֲמוּהִי הִיא

קרתא קדישא פרנקפורט דמיין,
 ומלכו של עולם חדריו הביאני,
 בעירום ובחסר כל, ולא נשאר
 בידי פי אם חבורי, שחברתי זה
 הספר לזכות בו את הרבים, ובודאי
 יהיה לרצון לפני כל כטל וכרביבים.

לא נחתי ולא שקטתי, עד
 שהבאתיו לבית הדפוס להורות
 הדרך הישר והטוב לאנשים אשר
 המה פערפי ולהפחותים ממני,
 לנהגם על מי מבועי מים חיים,
 כאשר ראיתי ממורי והורי
 הקדושים אשר בארץ המה, הלא
 הם - אבי, הרב הגאון, מורנו הרב
 רבי אהרן שמואל קאידענאווער
 זכרונו לברכה, ומשאר רבותי
 גאוני ארץ, באשר ששמשתי
 ויצקתי מים על ידיהם, ומפיהם אני
 חי.

וגדולה שמוש תלמידי חכמים
 יותר מלמודה (ברכות ז' ע"ב)
 שראיתי דרך הטוב והישר מרבי
 המבהק, הלא הוא החסיד הרב
 הגאון, מורנו הרב רבי יוסף, בהרב
 הגאון המנוח, מורנו הרב רבי
 יהודה יודל זכרוננו לברכה, שהיה
 אב בית דין וריש מתיבתא דגליל
 דקהלת קדש מינצק, ולבסוף ימיו
 נתבקש בישיבה של מעלה בקהלת
 קדש דובנא רבתי, יכוונה עליון,
 אמן.

ושתיתי בצמא את דבריו, כאשר
 אכתוב בחלק השני באיזה מקומם
 של שבחי"ם, ובאיזה פרק הן הם
 ממש דבריו, אך לפעמים הוספתי
 נפך משלי בדבריהם, ולפעמים
 חסרתי. וכדי שיהיו שפתותיהם
 דובבות בקבר, וכדי שלא אקח
 עטרה לעצמי, על כל פרק ופרק אתן

תְּהִלָּה לְמַלְפָּנַי וּלְמַעַבְדָּנַי, וְאִשָּׁא
 עֵינַי אֶל הַהוֹרִים וּמוֹרִים לְקַיִם
 דְּבָרַי רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה
 (מְגִילָה ט"ו ע"א): כֹּל הָאוֹמֵר דְּבַר
 בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ מְבִיא גְּאֻלָּה לְעוֹלָם.

וְאֲנִי תַפְלָה בְּכֹל עֵת רָצוֹן, שְׁפָל
 מִי אֲשֶׁר יִרְאֶת ה' בְּלִבָּבוֹ, יִקְרָא
 פְּעָמִים וְשָׁלֹשׁ בַּזָּה הַסֵּפֶר, הַנּוֹתֵן
 אֲמָרֵי שְׁפָר, וּלְקַיִם אֲמָרֵי שְׁאֲנִי
 מִזְּהִיר וּמִזְכִּיר קֶצֶת מְצוּוֹת אֲשֶׁר
 הָאָדָם דָּשׁ בְּעַקְבָּיו, לְקַיִם אוֹתוֹן בְּכֹל
 לֵב וְנַפֶּשׁ. כִּי אוֹתוֹן הַמְצוּוֹת מְנַחֵם
 מִמַּשׁ בְּקֶרֶן זְוִיוֹת, וְאִין בְּנֵי הָאָדָם
 נִזְהָרִין בָּהֶן, אֲמַרְתִּי לְדַבֵּר נֶגְדַּ
 מַלְכִים וְלֹא אִבוֹשׁ.

וְהֶעֱתַקְתִּי הַסֵּפֶר הַזֶּה גַּם כֵּן
 בְּ"לְשׁוֹן אֲשֶׁכְּנֹזֵי", כִּדִּי שְׂיִדְעוּ יוֹדְעֵי
 בִּינָה, וְיִדִּי כֹל אָדָם יִהְיוּ שׁוֹלְטִים
 בַּזָּה הַסֵּפֶר, לְהַבִּין וּלְהַשְׁכִּיל, כֹּאֲשֶׁר
 עֵינֵיכֶם הָרוּאוֹת תַּחֲזִינָה מֵיִשְׁרָיִם

אָפֶס קָצֵהוּ בְּחֶלֶק זֶה, וְכוּלוּ תִרְאוּ
 בְּחֶלֶק הַשָּׁנִי. וְסֵהֲדִי בַמְרוֹמִים,
 שֶׁלֹּא הָיָה בְיָדֵי שׁוֹם פְּרוּטָה בְּתַחֲלַת
 הַדְּפוּס, וּמֵהַשָּׁמַיִם עֲזָרוּנִי שֶׁגִּמַּרְתִּי
 חֶלֶק רֵאשׁוֹן, וְתַפְּלֵתִי לְאֵל חַיִּי,
 שֶׁיִּגְמַלְנִי חֶסֶד לְגִמּוֹר גַּם חֶלֶק שָׁנִי,
 וְאַקּוּהָ לְאֵל, שֶׁיִּגְמַר קוּדֵם חֲנֻכָּה
 הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.

על-בן עושו חושו, ואל תחוסו
 על פספכם המעוטה לקנות מעמדי
 זה החלק, ויאירו עיניכם בשמש
 בצהרים. והמקים זה הספר, יזכה
 לראות בבנין ציון וירושלים.

כֹּה דִבְרֵי הַמַּעֲתִיר, הַכּוֹתֵב בְּרִפְיוֹן יָדָיִם וּבְשִׁבְרוֹן מְתַנְיִים

הַקָּטָן **צְבִי הִירֵשׁ**

בֶּן הַגָּאוֹן מוֹהַר"ר אֶהְרֵן שְׁמוּאֵל זֵלֶה"ה

קְאִידְעֵנְאוּעֵר

- לפרט קטן [שנת תס"ה]

בעל ילקוט מעם לועז, שחי
בדורו של המחבר ספר קב הישר, בעיר
הקודש צפת, משבח אותו למאד, ומביאו
פעמים רבות בספרו.

הגאון הקדוש בעל מחבר ספר פרי
מגדים זכותו יגן עלינו כותב על ספר קב
הישר שהוא ספר נחוץ מאד, שמרפא את
הנשמה והגוף. כל דבריו מלאים מוסר
והתבוננות. הוא לעזר הן לתלמיד חכם והן
לאנשים ונשים מהמון העם.

אדמו"ר הגאון הקדוש בעל מחבר
ספה"ק צמח צדק מליובאוויטש
זכותו יגן עלינו, הורה לאחד מגדולי
תלמידיו דרך ליראת השם והורהו ללמוד
את הספר הקדוש: "קב הישר".

(לקוטי דבורים מהרי"ץ ח"א דף 54).